

ХАҔЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

Сэттинньи 25 күнэ — Олонхо күнэ

ОЛОНХОНУ ТӨҥӨ БИЛЭБИН?

2005 сыллаахха ЮНЕСКО быһаарылытынэн олонхо киһи аймах уус-уран нэһилиэстэбитин шедьдеринэн биллэриллибитэ. Оонно сэттинньи 25 күнүн Олонхо күнүнэн аныырга Саха Республикатын Президентин Вячеслав Штыров Уураага тахсыбыта. Бу күлүгүн улууспутуохтоохторун олонхону төһө билэлэрин тургутан көрөллөрүтөр анырабыт.

- 1. Псевдонимна суруй:**
- Николай Алексеевич Абрамов -
 - Иннокентий Иванович Бурнашев -
- Тон:**
- Николай Иванович Степанов -
- 2. Олонхо аатын ситэр:**
- "Удагтар Уолумар, - юки" (Кынат репертуарыттан)
 - "Бүдүрүтэ - Бөрү" (Д. Говоров репертуарыттан)

- "Урун Уолан -" (Е. Охлопков репертуарыттан)
 - "Туналлаллаах ньуурдаах - Куо" (Ойуунускай суруйууттан)
 - "Нуоралдын кулас аттаах -" бухатыыр" (Кулук Уурастырап олонхото)
 - " - Нуургун Боотур" (Ойуунускай олонхото)
 - "Буура -" (Эрмек Эретиэн олонхото)
 - " - Кыас бухатыыр" (Балдыз олонхото)
- 3. Арастанинатын суруй:**
- Табаахырал - Иван Николаевич -
 - Чэбий - Тимофей Васильевич -
- 4. Хоойно сытар холоонноох дойдун суруй:**
- Саха Саарын тойон уонна -
 - Нуургун Боотур уонна -

- Урун Уолан уонна -
- 5. Ситэрэн билэр:**
- былас суһуохтаах Айталын Куо
 - манан аттаах Урун Уолан
 - хара аттаах - Нуургун Боотур
- 6. Олонхону ситэр:** "Ойон тахсар күлүк",
Охтон баранар -
Уолан баратар -
Уостан сүтэр -
- Ыйыттыктар эппиттэрэ:**

Аграфена КУЗЬМИНА

Сонуннар

Доруобуйа харыстабылын хайа баҕарар үлэһиттэ хаас бипрдин киһи доруобуйата тупсарыгар, ыарыыны туоратарга үлэлэһэр. Национальнай бырайыак олоххо киириэбиттэн эмп-томп арааһа элбээн, диагноз туруорар аныгы оборудуламмалар көлөннөр, медицинскэй персонал таһыма үрдүүрүтэр араас программалар. Граннар олоххо киирэннөр, ыарыһаҕы көрүү-истии таһыма, хаачыстыбата үрдэбитэ бэлиттэнэр.

МЕДИКТЭРБИТ ИДЭЛЭРИН ҮРДЭТЭЛЛЭР

Билигин олохтоох дьаһалта, улуустары киһи батыһа, оскуола, уһуйаан үлэһиттэрэ кыттылыах мунууларга туеркулез - боппуруоһа сытылыттык турар. Оҕр, олохтоох нэһилиэһиэ доруобуйатын туһутар күннэтэ туруулаһан үлэллэр доруобуйа харыстабылын экспертэрэ Дьоккуускай куоракка "Профилактика, диагностика, лечение туберкулеза и СПИДа" бырайыак чэрчитинэн туберкулезу микроскопия көмөтүнэн булуу ньымалар семинар ыыттылар. Бу семинарга республика араас мунууларыттан барыта 30 лаборатория ээбиздэссидэрэ кыттыһылар. Семинар түмүгэр бырайыак чэрчитинэн республика Доруобуйа харыстабылын министерствотын кылаабынай лаборант-бырааһа Е.И. Ермолаева биһиги улууспут киһи батыһаһын лабораториятыгар туберкулезу булар тэһүрү хааччылыбыт оборудуламмалар кабинетэ бигэрдэ. Оонно ыарыы сата ньаманан түргэнник булуһан, киһи утары үлэ-эсэ күүһүрүө диир эрэнэбит.

Соторутааҕыта улуустааҕы киһи ба-

Федерация 70 регионуттан барыта 800 кыттааччы регистрацияламмыт, ону таһынан тас дойдуттан специалистар кыттыһыны ыыттылар. Бу туһунан кылгастык Любовь Михайловна манньык кэпсээр:

- Бу симпозиумга барыта 97 дакылаат таарыллыа, түмүккэ резолюция ыытыллы, "Клиническая лабораторная диагностика" диир сурунаалга тахсыаҕа диир этилэр. Симпозиумга санга диагностикалыыр лабораторнай аппараттар, научнай кыахтар, сүүрөөннөр, ньымалар бары өтгүнэн ырытылыннылар. Лабораторнай үлэ практическай чааһыгар сүүрүн боппуруостар туруорулуннулар.

Симпозиум кэмгэр "Интерлабди-агностика - 2008" диир тас дойдуттар, Россия аатырбыт фирмаларын аппараттарын, матырыйаалларын былытапката буолла. Маны таһынан араас кыһалар көннүгэлэрин, литератураларын атыһа таһаардылар. Саха сириттэн Ж.В.Винокурова (Дьоккуускай), Т.А.Макарова (Ленскэй), Л.А.Евдокимова (Таатта), Т.Е.Выганова (Бүлүү) уонна мун бара сырыттыбыт. Биир идэлээхтэрбитин кыта санаа, уопут атастаһан, элбэҕи эбинэн, билэн-көрөн кэллэбит.

Түгүннүм туһунан, СР Доруобуйа харыстабылын министерствотын кылаабынай лаборант-бырааһыгар Е.И.Ермолаевага, улуустааҕы киһи батыһа кылаабынай бырааһыгар А.И.Корокина, кылаабынай бухатыр С.И.Кривошанкинага, ОМС бухатырыгар А.Н.Кривошанкинага таһымнаах форумга кыттылыны ылан көлөнбөр көмөлөрүн иһин улахан махталбын тиэрдэбин!

Айталыта АДАМОВА.
Хаартыскара: Л.М.Григорьева.

ТӨРӨШҮТ КОНФЕРЕНЦИЯТА

Дьиз кэргэн сылыннан биһиги улууспуттар нэһилиэстэринэн төрөшүттэргэ "Бил үтүө үлэһит олохсугуу" диир ааттаах конференция кыттылыһа. Оонно сэттинньи ый 13 күнүгэр Хадаар, Чапыр, Хайахсыт, Диринг оскуолаларын үөрэнээччилэрин төрөшүттэргэ, специалистара түмүстүлэр. Конференция 70-ча төрөшүт кыттыһыны ылла. Билдэ-иттары олохтоох культура дьизитигэр арыллыах алаадынан, үүтүккэ кэбинэн көрүү кэнниттэн Хадаар нэһилиэтин албах оролоох, сахалыы куттаах ылла Светлана Иннокентьевна уонна Николай Николаевич Давыдовтар алгыс тылыннан алдаан, аал уоту арыллыан конференцияны астылар.

Төрөһүн үөрүүлээх чааһын Хадаар орто оскуолатын социальнай педагога Л.М.Лукина салайан ыытта. Оскуола директора А.М.Иванов кэлбит ылы-дьыттары эрдэлээн туран, оскуола үлэтин туһунан билиһиннэрдэ. Улуу-старады үөрэх управлениетын үлэһиттэрэ - РФ бочуоттаах үлэһиттэ И.Г.Винокурова, норуот педагогикатын ассоциациятын председателэ Е.И.Егорова уонна социальнай-психологическай кэмгэн С.В.Вашарина истии ээрдэ тыллары эгтилэр, баҕа санааларын тиэртилэр, оҕолорутар үтүө кыһамны-лаах, олоххо астылыһыай позициялаах 8 дьиз кэргэннэ Махтал суруктары туттардылар.

РФ үөрэҕириттин туйгуна Л.В.Божедонов Хадаар нэһилиэтин талаанна-ах дьонун сырдаппытын дьон сэнээрэ иһиттилэр, сэттэ таһара дьизитин ту-тууттар маастардаабыт, маһынан хаамар оҕуһу онорбут, үксэтин ми-олинсани толкуйдаан үлэлэспит уус дьоннор олоҕо сылдыһыттарыны истэн соһуйдулар. Билдэ-иттартан Н.П.Потапова (Диринг), В.В.Винокова (Чапыр), Л.И.Филиппова (Хайахсыт) ээрдэ тыллары эгтилэр. Олохтоох алын сүһүөх оскуола үөрэнээччилэрэ ылаан, үтүкүүлээн билдэ-иттары сэр-гэ-сиптилэр. Ээрдэ кэннэ дакылааттары истии буолла. Барыта 3 бөлөххө арахсан 39 дакылаат испилиннэ.

Эбизтэн килэһэ норуот маастардара маастар-кылаастары ыыттылар, былыттыкаларын төрийдилэр. Хадаартан норуот маастара М.П. Давыдова дьиз кэргэннэ 20-чэ араас көрүг үлэ былытапката турда, ону кыһа Е.Н.Оконешникова сийили билиһиннэрдэ. Норуот маастардара М.Н. Луки-на (Хайахсыт), А.С.Кривошанкина (Хадаар) былытаппа, тиги, сөрүө курдук уустук үлэлэри хайдах баһылаабыттарын, эдэр калүөннэргэ хайдах тиэрдэ-лэрин кэпсэтилэр. Диринг агрооскуолатын социальнай педагога Н.П.Пота-пова хомуска оонньоон,

коллекциятын көрдөрдө. Нэһилиэ-ж уран тарбахтаахтарын былытапкатыгар бары-та 20-чэ киһи кыттына, 200-чээкэ экспонат көрдөрүүгэ турда. Эбиги үөрэхтээгин педагогтара М.Н.Адамов уонна М.М.Кондратьев үөрэнээччилэрин оҕоһуктара, РФ үөрэҕириттин туйгуна Ф.Г.Божедонова былы-сапканан, өрүүнэн үлэ-лэрэ биһирэннилэр. Оҕуһу илтигэ анааһаах

киһигэ былытапкатын В.С.Тарбахова, М.Ю.Давыдова туруордулар. Түмүккэ, төгүрүк оҕуол тула олорон сэлэргэбин, уопут атастаһалыта буолла. Төрөһүн кыттылылаахтара оҕу, ыччаты итгин ыараабыт кэмгэр манньык түмүү суолталаах булуехтанын бэлиттэтилэр. Манньык түмүүлэргэ эр дьон кыттыһа, нэһилиэ-ж баһылыктара, оскуола, уһуйаан салаааччылары сылдыһалара хайаан да наадалааһын туһунан эгтилэр.

В.М.ТАРБАХОВ, Хадаар орто оскуолатын саха тылын уонна литературатын учуутала.
Хаартыскаларга: конференция тирэһинэргэ.

РФ Пенсионный фонд и Чувашская республика

2008 сыл бастаан
аһарыгар сурутуу
хампаанын саадаһа

Ааһааччыларбыгар учурай
сонуннаахпыт: "Саха сирэ"
каһыакка сурутуу сымаппара бы-
дан чопчоттоттор.
Түһүмэллэр көрүм: каһыакты по-
чтаан бэйэлэргэ ылар сурутаах-
чыларга сымаппар маннькы буол-
луннар.

"САХА СИРЭ" КАҢИТЫ ХАҢЫН ИҢИЭРЭ
КАРЫ СЫМАПЫННАРЫН КАҢИЭРЭ
ТУРА, СУРУТУУ (ИНДЕКС 54030)

Каталог	САҢА СЫМАПАР
Дьонускайга, кыһа уонна иһа уонна урууларга	1075 СОЛК.
Урууларга 4 уруука уонна бу бөлөккө кары	1535 СОЛК.
4 уруука кары уруука	1770 СОЛК.
4 уруука кары	1396 СОЛК.

"САХА СИРЭ" КАҢИТЫ "ДЭР САҢА"
СЫМАПЫННАРЫН СУРУТУУ
(ИНДЕКС 54060)

Каталог	САҢА СЫМАПАР
Дьонускайга, кыһа уонна иһа уонна урууларга	1006 СОЛК.
Урууларга 4 уруука уонна бу бөлөккө кары	1469 СОЛК.
4 уруука кары уруука	1704 СОЛК.
4 уруука кары	1231 СОЛК.

"САХА СИРЭ"

— РЕСПУБЛИКА

СУРУН ХАҢЫАТА

ПОДПИШИСЬ на газету «Якутия»
на первое полугодие 2009 года
и прими участие в розыгрыше призов.

ВЫИГРАЙ

телевизор,
различную
бытовую
технику,
путевку
в санаторий
«Абырал»
и многое
другое.

Главный приз —
турпоездка в Китай!
Дешевле не бывает!

ПРОСТО И ЛЕГКО

- Заполни квитанцию
- Оплати подписку
- Принеси или отправь копию в редакцию

Подписку можно оформить в любом отделении почты.

ЭБЭРДЭЛИИБИТ!

Тапталлаах күндү кэргэммин, арабы-
тын, эһээбитин, күтүөппүтүн НИКИТИН
Алексей Николаевичи күн сирин көрбүтүн
үйэ аһардаах үбүлүүнүн истинник уруу-
дуубут-айдаллыбыт!

Тулланнаабат тулаһыммытыгар,
өйөбүл буолар үтүө киһибиһигэр, күтүө-
ахтар күндү арабытыгар күннү сырдык
сыдыаайар үһүн үһүн дьоллоох олобу
баһарабыт. Сир үрдүн сиздэрэй кэрэтигэр,
барыбыт сылаас тапталыгар сууланан,
санаан саллабырбакка, дүүһан муунтуй-
бакка мэлдьи үөрэ-көтө, кыайа-хото сы-
рыт.

Эбэрдэни кытта кэргэниг Ирина
Ивановна, өбөлөрүн, күтүөтүн,
кыйииттэрин, сизинэрин, Чурапчыттан,
Томпонтон Сидоровтар, Дьокүүскайтан
Ушницкайдар, тыччаахалтар.

Ытыктабыллаах үлэһиппитин, "Чурап-
чыэнерго" тракториһын СТЕПАНОВ Нико-
лай Романовичи 55 сааскын туолбут
үөрүүлээх үбүлүүгүнүн ис сүрэхтэтигэр
эбэрдэлиибит!

Сырдык санаан, аһыныгас майгыт иһин
истинник махтанабыт. Чиргэл тиит мас
курдук кытаанах доруобуулан, толору
кымыстаах чороон курдук үлэ-балла ту-
рар байылыат, дьоллоох-соруулаах олох-
тон. Сир үрдүн бары кэрэтин, үтүөтүн,
сырдыгын, сылааһын баһарабыт.

Эбэрдэни кытта
"Чурапчыэнерго" коллектива.

БИЛЛЭРИИ

35 тыһ. солк. тыһы тыһ атыһанар.
Биллэр тел: 28-568.

Убаастабыллаах Чурапчы улуун олохтоохторо!

Бүтүлүгү күтүөн улууспуттар Бичаг социаль-
най-психологической нэһини иһинан "Телефон дове-
рия" үлэтин саадаһа. Үлэ чааһыгар манна үлэһип-
пир психологтар эһизэх кымыһыгар, айүүргэ өрүү бала-
мыт! Телефон нүмүрү: 44-009

44-0-44

Услуги надежного такси
"ВИКТОРИЯ"

по селу и улусу.

Быстро, удобно, комфортно!

44-0-44

Такси "САРЫАЛ"

ЧУРАПЧА-ЯКУТСК-ЧУРАПЧА

в 5, 11, 14 и 16 часов.

Диспетчер в Чурапче: 43-025, 8914-
1004883

Диспетчер в Якутске: 700-403.

Чыаһаара наһааһыттын олохтоор

ПОПОВ Анатолий Федотович
соһууардык олохтон туорааһыттан бырааһыгар,
бэйэһигэр үлэһиппитигэр Попов Никита Федотович-
ка, бары аймахтарыгар кутурданымытын биллэрэ-
бит.

"Чурапчысел.техсвиб" коллектива.

Аһаар наһааһыттын олохтоор

НЕУСТРОЕВА Мария Константиновна
бу дьыл сэттисин 20 күнүгэр ыарахан ыарыһыттан олун туорааһы-
тын бары билэр дьонугар, аймахтарыгар кутуртуулан туран наһааһыт-
тарбит.

Оһолоро, сизинэра, күтүө аймахтарыга

Кутурданымытын биллэрбит:

- Тапталлаах ийэлэр Неустроева Мария Константиновна
албүтүгүн оһоллоругар Ленага, Платонга, Марияга, Алексейга, Кос-
тага, сизинэригэр Чурапчыттан Протодийковтар, Местниковтар.

Одьулуун наһааһыттын олохтоор, тыһы, үлэ ветерана

СТАРОСТИНА Вера Иннокентьевна
уһун ыарахан ыарыһыттан олохтон туорааһыттан кутурданымытын
биллэрбит:

- Тапталлаах ийэлэр Вера Иннокентьевна албүтүгүн наһааһыгар,
бэйэлэрин үлэһиппитигэр Елена Петровна, кутурдугар Тимофей
Тимофеевич Ноговицыннар, сизинэригэр, бары аймахтарыгар
Чурапчыттан "Березка" уһуһан коллективга;

- Тапталлаах ийэлэр, эбэлэр, үлэ, тыһы ветерана Старостина
Вера Иннокентьевна олохтон туорааһыттан наһааһыгар, на-
һааһыттан санаһар ыалларыгар Мария Петровна, кутурдугар Инно-
кентий Константиновичка Аркуновтар, Боржковтар, Варламовтар,
Говоровтар, Коржиковтар;

- Күндү ийэлэр, эбэлэр Вера Иннокентьевна албүтүгүн
наһааһыгар Елена Петровна, кутурдугар Тимофей Тимофеевичка,
күннүгэр оһоллоругар, аймах-билэ дьонугар "Арчы" үөрэтэр кэһи
уонна улуустаагы Дьарыстаах буолуу наһааһыттан коллективга;

- Күндү ийэлэр, эбэлэр, үлэ, тыһы ветерана Старостина Ве-
ра Иннокентьевна 63 наһааһыгар уһун ыарахан ыарыһыттан олохтон
туорааһыттан дьонлоругар Анастасия Петровна, күннүгэр кэрэ-
нигэр Назар Назаровичка, оһоллоругар, сизинэригэр Мындагайыт-
тан Сидоровтар, Ноевтар, Чурапчыттан Калачевтар;

- Күндү ийэлэр, эбэлэр, Одьулуун наһааһыттын наһааһыгар
олохтоор, үлэ, тыһы ветерана Старостина Вера Иннокентьевна
албүтүгүн оһоллоругар, сизинэригэр, хос сизинэригэр "Одьулуун
наһааһыттын" МТ даһаапата, кырдаастарын сөбүлэ;

- Тапталлаах ийэлэр, эбэлэр Вера Иннокентьевна
албүтүгүн наһааһыгар, күннүгэр наһааһыгар Мария Петровна,
кутурдугар, бырааһыттар Иннокентий Константиновичка, сизин-
эригэр, бары аймахтарыгар Чурапчыттан Семен, Феликс Матве-
евтар дьонлоругар, Амааттан Петровтар;

- Күндү ийэлэр, эбэлэр, сизин ветеранын оһоллорго Старостина Вера
Иннокентьевна олохтон туорааһыттан наһааһыгар, убаастыгар
наһааһыттар, санаһыттар Матвеева Мария Петровна Одьу-
луунтан Константин Егорович, Федотов Афанасьевна уонна Дьо-
куускайтан, Майаттан, Чурапчыттан, Одьулуунтан күннүгэр
оһоллор, сизинэра.

Редактор - директор: А.А. ЗАХАРОВ
Редактор - директор: солбуйааччы, сурук уонна
культура отдела - Г.И. ПОЛУСКИНА
Эппикеттир секретарь, быраап отдела - О.В. ЖИРКОВА
Политика, экономика, спорт, тыа хаһаайыстыбатын отдела - А.М. СЛЕПЦОВ.
Үөрэх, доруобуу харыстабыл отдела - А.М. АДАМОВА.
Ычат, оһо-аймах отдела - Н.Н. ГАВРИЛЬЕВА.
Верстальщик - Э.И. ХОМУС.
Корректор - В.Н. ПЕТРОВА.
Бачааттааччы - Ф.А. ПРОТОДЬЯКОНОВ.

Түһүмэл таһаараччылар: СР Правительствота, Чурапчы улуун "Сама олох" редак-
ционной-издательской холбоһук государственной учреждени. Маассабай информация
средстволарын туһунан РФ Сокуоннарын туһунан хонтуруоллуур уонна регистрацион-
на РФ бачааһа СР региональной управлениетыгар 2003 с. бач иһин 20 күнүгэр регистра-
цияламмыт нүмүрү - ПИ №19-0423.

ААДЫРЫСПЫТ: 678670, Чурапчы сал., Карл Маркс уул., 26 "а".
Телефоннарбит: редактор - 41-332, отделлар - 41-265, 41-358.
E-mail: Osonaloh@churap.sakha.ru

Саҥа олох

Аһаар сурутар эһилэр санаа
редакция познатыгар манна сеп
түбүтүр буолбатах. Суруула
ийэлэр чакылар
кырдыктаахтарыгар эһилэһи
аһаар тус бачааһа суру.